

Projekt k diplomové práci

Téma: Profesní uplatnění osob s balbuties.

Diplomová práce se bude zabývat profesním uplatněním osob s balbuties. Práce navazuje na bakalářskou práci, která se zabývala profesní orientací žáků a studentů s balbuties. Bakalářská práce odpověděla na některé otázky týkající se této problematiky a je tedy možné a zajímavé navázat na profesní možnosti osob s balbuties. Problematika ale nebude pojata z pohledu osob s balbuties, ale z pohledu potenciálních zaměstnavatelů. V diplomové práci bude objasněna narušená komunikační schopnost balbuties a možnosti pracovního uplatnění osob s touto narušenou komunikační schopností. Hlavní otázkou výzkumného šetření je, zda jsou zaměstnavatelé ovlivněni faktem, že uchazeč o zaměstnání trpí balbuties.

Téma diplomové práce tedy rozšiřuje původní myšlenku a načrtává další cestu osob s balbuties, cestu k zaměstnání. Zajímavý je také fakt, že se na problematiku bude nahlížet z opačné strany, tedy strany zaměstnavatelů. Osoby trpící balbuties se s touto narušenou komunikační schopností potýkají mnohdy celý život a ucházení se o zaměstnání je jedním z mezníků, které pro ně mohou být problematické.

Hlavním cílem výzkumného šetření bude analýza profesního uplatnění osob s balbuties.

Dále jsou vytyčeny i **parciální cíle šetření**, které směřují:

- k analýze obecného povědomí zaměstnavatelů o osobách s balbuties,
- k analýze zaměstnavatelů ochotných přijmout osobu s balbuties,
- k analýze profesí ne/vhodných pro osoby s balbuties,
- k analýze omezení balbuties při ucházení se o zaměstnání i v zaměstnání.

Vzhledem k vytyčeným cílům výzkumného šetření byla stanovena jak hlavní, tak vedlejší výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka: Ovlivňuje zaměstnavatele fakt, že uchazeč o zaměstnání trpí balbuties?

Vedlejší výzkumné otázky:

1. Jak si zaměstnavatelé představují osobu s balbuties?
2. Jakým způsobem bude probíhat vstupní pohovor?
3. Jsou zaměstnavatelé ochotni přijmout osobu s balbuties?
4. V jakých zaměstnáních narušená komunikační schopnost balbuties je/není problémem?
5. Přijme-li zaměstnavatel osobu s balbuties, jaká specifika či omezení (pokud nějaká existují) se na tuto osobu vztahují oproti ostatním zaměstnancům?

Pro výzkumné šetření této diplomové práce jsem si vybrala kvalitativní výzkumnou strategii. Důvodů pro volbu této strategie je mnoho. Ráda bych se podívala do hloubky této problematiky, na konkrétní osoby a jejich názory. Nezajímá mne veliký objem dat od mnoha osob, s kterými se osobně nikdy nesetkám, ale naopak raději méně informací, ale cenných a od osob, které budu moci navštívit a delší dobu s nimi spolupracovat. Dále bych ráda zmínila, že bakalářská práce, na kterou navazuji, byla zpracována také touto výzkumnou strategií a mohu tedy říci, že se mi kvalitativní výzkum již osvědčil a navíc mne i velice zaujal.

Pro výzkumné šetření budu volit různorodou skupinu informantů. Důvodem je, abych postihla co nejvíce pracovních oborů a aby bylo možné porovnat výsledky mezi jednotlivými oblastmi pracovního uplatnění. Bude mne zajímat, jak se liší přístup k osobám s balbuties jako uchazečů o práci jde-li např. o velkou firmu v technickém oboru nebo naopak o práci učitele v menší základní škole menšího města. Z jednotlivých firem a institucí vždy oslovím ředitele či zástupce, který odpovídá za výběr zaměstnanců. Aby pro mě vyhledávání informantů šetření bylo co nejpřístupnější a nejjednodušší, zvolím si úsek v místě bydliště a jeho okolí - tedy Brno, Blansko a okolí.

Vyhledávání informantů proběhne dvojím způsobem. Nejdříve si pokusím domluvit osobní schůzky s institucemi a firmami v místě bydliště a okolí - pro začátek budu oslovovat mně známé instituce - např. základní škola a městský úřad v místě bydliště, firma, kde pracují rodinní příslušníci či přátelé atd. Tyto instituce pro mne budou přístupnější a domnívám se, že jejich zástupci budou ochotnější spolupracovat. Podle množství získaných informací zvážím ještě druhý způsob vyhledávání informantů - rozeslání e-mailu, ve kterém poprosím o spolupráci při výzkumném šetření. Pokud vybrané instituce svolí, osobně je navštívím. S vybranými informanty šetření provedu polopřipravený rozhovor.

Celé výzkumné šetření ještě doplním o případové studie a rozhovory tří žáků a studentů s balbuties, kteří byli mými informanty v bakalářské práci. Rozhovory jsou zaměřeny právě na jejich budoucí profesní dráhu. Informanty znovu vyhledám a provedu s nimi rozhovor nový.

Polopřipravený rozhovor pro zástupce vybraných firem a institucí

1. Co víte o narušené komunikační schopnosti balbuties (kóktavosti)?
2. Potkali jste ve svém životě někoho s balbuties? Pokud ano, jaké jste z toho měl/a pocity?
3. Pracuje u Vás osoba s balbuties?
4. Pokud byste měl/a jednat s osobou s balbuties mimo práci, bylo by to pro vás nepříjemné?
5. Jsou ve Vašem oboru důležité jazykové schopnosti?
6. Musí Vaši zaměstnanci denně jednat s lidmi?
7. Představte si, že se k Vám přijde ucházet o práci osoba s balbuties. Jak byste se zachoval/a?
8. Jak by vstupní pohovor s osobou s balbuties probíhal? Pokud by tato osoba měla opravdu velké problémy s vyjádřením a pohovor by trval neúměrně dlouho, jak byste se zachoval/a? (Přerušil/a byste ho?)
9. Představte si, že k Vám na vstupní pohovor přijdou tři uchazeči o zaměstnání. Jeden z nich má balbuties, ale je stejně kvalifikovaný a schopný jako zbylí dva uchazeči. Znamenal by pro vás právě faktor balbuties, že tuto osobu nepřijmete?

10. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a kladně, myslíte si, že by Vaše rozhodnutí bylo správné? Jak byste se cítil/a?
11. Pokud byste nepřijal/a osobu s balbuties právě kvůli neplynulosti řeči, přiznal byste tento důvod? Jak byste případně své rozhodnutí vysvětlil/a?
12. Pokud byste osobu s balbuties přijal/a, jaká specifika či omezení byste pro tuto osobu zajistil/a? (Případně: Co si myslíte, že bude pro Vás problematické?)

Podle mého názoru při svém výzkumu narazím na několik překážek. První překážkou bude samotné vyhledávání informantů. Z vlastní zkušenosti vím, že většina lidí vůbec nechce spolupracovat. Proto nejdříve osobně navštívím instituce a firmy, na které budu mít doporučení od známých a rodiny nebo které znám v místě bydliště. Také si myslím, že je těžší odmítnout člověka tváří v tvář než po e-mailu, na který stejně většina dotázaných vůbec neodpoví. Další překážkou může být samotné téma výzkumného šetření. Informanti se podle mě nebudou při některých otázkách cítit příjemně nebo dokonce rozhovor ukončí. Dále je pravděpodobné, že jejich odpovědi nebudou odpovídat realitě. Myslím si, že většina informantů odpoví, že by osobu s balbuties klidně přijala, ale kdyby se nemluvilo hypoteticky a taková osoba by se opravdu přišla ucházet o zaměstnání, zaměstnavatel by ji vůbec nepřijal. Je tedy důležité, abych byla na informanty příjemná, aby se i oni cítili při rozhovoru příjemně a bezpečně a odpovídali pravdivě.

Jsem si vědoma, že můj návrh výzkumného šetření je možná až moc ambiciózní a je možné, že nebudu schopná vyhledat dostatek informantů. Mé návrhy se tedy možná budou měnit podle nastalé situace.

Pro svůj první rozhovor jsem si zvolila ředitele firmy, kde pracuje můj otec. Volba byla jednoduchá, věřila jsem, že mě neodmítne a bude se mi věnovat. Bohužel souhlasil pouze se zasláním otázek prostřednictvím e-mailu a s jejich vyplněním. Osobně jsem se s ním tedy nesetkala. Firma se zabývá výrobou stejnosměrných i střídavých elektromotorů, servomotorů a elektrohydraulických přístrojů. Provádí navíjení, lisování a obrábění. Následuje tedy vyplněný polopřipravený rozhovor, v tomto případě tedy spíše dotazník.

1. **Co víte o narušené komunikační schopnosti balbuties (kocktavosti)?**
Balbuties jsem nikdy neslyšel. Ale samozřejmě znám kocktavost. Myslím, že jsem se už setkal s nějakými kocktavými lidmi, ale nic vážného. Bylo to spíše takové menší zadrhávání.
2. **Potkali jste ve svém životě někoho s balbuties? Pokud ano, jaké jste z toho měl/a pocity?**
To jsem zmínil v předchozí otázce. Ano, potkal. Necítil jsem se nepříjemně. Nikdy jsem nepotkal někoho, kdo by měl opravdu velké problémy.
3. **Pracuje u Vás osoba s balbuties?**
Ne.
4. **Pokud byste měl/a jednat s osobou s balbuties mimo práci, bylo by to pro vás nepříjemné?**
Jak jsem již vysvětloval. Myslím, že ne.
5. **Jsou ve Vašem oboru důležité jazykové schopnosti?**
Záleží na oddělení. Například na dílně je to jedno. Ale v obchodním oddělení, kdy je náplní práce jednání se zákazníky, tam by to vadilo.
6. **Musí Vaši zaměstnanci denně jednat s lidmi?**
Ne všichni. Ale rozhodně se musí všichni domluvit mezi sebou, být schopni komunikovat.
7. **Představte si, že se k Vám přijde ucházet o práci osoba s balbuties. Jak byste se zachoval/a?**
Pokud by se tento člověk neucházel o místo v obchodním oddělení, tak by mi to bylo jedno. Pro mne by byly důležité schopnosti a předchozí zkušenosti.
8. **Jak by vstupní pohovor s osobou s balbuties probíhal? Pokud by tato osoba měla opravdu velké problémy s vyjádřením a pohovor by trval neúměrně dlouho, jak byste se zachoval/a? (Přerušil/a byste ho?)**
To si opravdu nedokáži představit. Pokud by ta osoba měla opravdu velké problémy s vyjádřením a nebyla by schopná se mnou normálně komunikovat, asi by mi to vadilo. Nevím jestli bych rozhovor přerušil, ale zřejmě ne. Nechal bych osobu domluvit a přijetí bych zvážil až poté.
9. **Představte si, že k Vám na vstupní pohovor přijdou tři uchazeči o**

zaměstnání. Jeden z nich má balbuties, ale je stejně kvalifikovaný a schopný jako zbylí dva uchazeči. Znamenal by pro vás právě faktor balbuties, že tuto osobu nepřijmete?

Nemyslím si. Pokud by ale ta osoba měla opravdu velké problémy s vyjádřením, tak bych určitě zvažoval nepřijetí na základě tohoto faktoru. Komunikace je důležitá v každém pracovním oboru.

10. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a kladně, myslíte si, že by Vaše rozhodnutí bylo správné? Jak byste se cítil/a?

Já si přece můžu vybrat, koho chci do svého týmu. Pokud by šlo o práci na dílně, tak bych takového člověka zřejmě přijmul. Ale myslím, že i sám ten člověk by pochopil, kdy by jeho problémy byly překážkou.

11. Pokud byste nepřijal/a osobu s balbuties právě kvůli neplynulosti řeči, přiznal byste tento důvod? Jak byste případně své rozhodnutí vysvětlil/a? Ano, určitě. S tím člověkem bych si normálně promluvil a dohodnul.

12. Pokud byste osobu s balbuties přijal/a, jaká specifika či omezení byste pro tuto osobu zajistila? (Případně: Co si myslíte, že bude pro Vás problematické?)

Pokud bych tohoto člověka přijmul a neměl by větší obtíže, pak si myslím, že bych žádná specifika či omezení zajišťovat nemusel. Možná chlapi na dílně by měli problém v komunikaci.

Na základě mé první zkušenosti bych výzkum rozhodně nějakým způsobem modifikovala. Byla jsem velmi zklamaná, že jsem nemohla provést osobní pohovor a otázky jsem musela zaslat pouze e-mailem. Myslím si, že ředitel dané firmy se něčím takovým vůbec nechtěl zabývat a určitě byl zaneprázdněný. Jeho otázky byly strohé a je patrné, že byl při jejich formování velice netrpělivý. Jsem ale samozřejmě vděčná za to, že mě neodmítnul a souhlasil alespoň s tímto způsobem.

Rozhodně bych pozměnila nějaké otázky, což jsem měla v plánu při rozhovoru. Pokud provádím rozhovor s osobou, otázky jsou jen polopřipravené a na místě, podle nastalé situace, je můžu měnit. Proto preferuji osobní setkání. Navíc se při osobním setkání dá zjistit rozhodně více informací než pouhým zasláním otázek. Pokud bych měla ale ještě jednou pro svůj výzkum zasílat otázky e-mailem, modifikovala bych

některé otázky. Myslím si, že jsem jasně nestanovila, jestli osoba s balbuties má velké problémy, tzn. v komunikaci má velké obtíže nebo naopak problémy skoro nezaznamennatelné. Proto bych některé otázky pozměnila a jasně charakterizovala, že osoba, která by přišla na vstupní pohovor by měla obtíže opravdu velké. Zajímá mne, co by v tomto případě zaměstnavatelé udělali a jak by se zachovali.

Seznam literatury:

BOGUE, B. N. *Stammering: its cause and cure*. 1st ed. Chandigarh, India: Abhishek Publications, 2009. 191 p. ISBN 978-81-824-7267-9

DVOŘÁK, J. *Logopedický slovník: terminologický a výkladový*. 2. upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2001. 223 s. ISBN 80-902536-2-8

KLENKOVÁ, J. *Kapitoly z logopedie I*. 2. vyd. Brno: Paido, 2000. 94 s. ISBN 80-85931-88-5

KLENKOVÁ, J. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 224 s. ISBN 978-80-247-1110-2

LAVID, N. *Understanding stuttering*. Jackson: University Press of Mississippi, 2003. 99 p. ISBN 978-16-047-3043-2

LECHTA, V. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 392 s. ISBN 80-7178-961-5

LECHTA, V., BAXOVÁ-ŠARKŮZYOVÁ, E. *Koktavost ...?!* 1. vyd. Praha: Septima, 2001. 40 s. ISBN 80-7216-154-7

PARENT, R. *Jak žít s koktavostí*. 1. vyd. Praha: Grada, 1998. 42 s. ISBN 8071696374

PEUTELSCHMIEDOVÁ, A. *Logopedické poradenství: příklady a analýzy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 128 s. ISBN 978-80-247-2666-3

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. 234 s. ISBN 80-85931-65-6

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006. 404 s. ISBN 80-7315-120-0

Projekt je hezky zpracovaný, ale varovala bych před jeho realizací – myslím, že nemá žádný smysl nechat zaměstnavatele odpovídat na hypotetické otázky. Pokud chcete zkoumat profesní uplatnění těchto osob, asi by bylo lepší ptát se na zážitky z pohovorů přímo jich.